

FEBRUAR 2016

REGERINGENS STRATEGI FOR TYSKLAND

REGERINGEN

Tyskland er Danmarks største eksportmarked og vigtigste partner i Europa. Samtidig deler Danmark med Tyskland sin eneste landegrænse og en grænse-region, som er et historisk eksempel på udvikling af godt naboskab. I EU deler Tyskland og Danmark oftest også interesser og værdier – ikke mindst når det gælder økonomisk politik og udviklingen af det indre marked.

Der er et stort potentiale for at udvikle forholdet og samhandlen med Tyskland yderligere. Det potentiale vil regeringen arbejde for at udnytte. Til gavn for vækst og beskæftigelse i Danmark. Derfor denne Tysklandsstrategi.

Hovedfokus i strategien er at styrke rammebetingelserne for Danmarks økonomiske samarbejde med Tyskland på kort og længere sigt. Strategien bygger oven på handlingsplanen "Vækst via Eksport: Danmark-Tyskland" fra marts 2014 og indeholder nye tiltag, der ligger i naturlig forlængelse af planen.

Regeringen vil med den nye strategi bidrage til at skabe lettere adgang for danske virksomheder til Tyskland – herunder også til Sydtyskland, hvor der vurderes at være et uudnyttet potentiale. Det handler om at give en hjælpende hånd til små og mellemstore virksomheder, opdyrke nye markeder inden for grøn omstilling, byggeri og digitalisering samt skabe vækst og erhvervsudvikling i grænseregionen.

Kendskab til Tyskland og tysk sprog er vigtigt for at få succes på det store tyske marked. Bedre tyskkundskaber i den danske eksportsektor vil kunne styrke dansk samhandel med Tyskland. Tysklandsstrategien omfatter derfor også nye tiltag rettet mod den danske undervisningssektor med sigte på at styrke sprogkompetencer i tysk såvel som udvekslingsforløb og erhvervspraktikordninger, der kan øge kendskabet til Tyskland og tysk sprog.

2

Danmarks vigtigste handelspartner

Tyskland har klaret sig godt igennem finanskrisen og hører til blandt de allermest stabile økonomier i Europa. Tyskland havde således allerede i de første år efter den finansielle krises højdepunkt kraftige vækstrater på 4,3 pct. i 2010 og 3,6 pct. i 2011, hvilket har været fulgt af mere moderate, men solide vækstrater i de seneste år (1,6 pct. i 2014 og tilsvarende forventninger til 2015 og 2016). Den hurtige genopretning af tysk økonomi skyldes en stærk konkurrenceevne. Samtidig har tysk industrieksport arbejdet længe og systematisk på en lang række vækstmærker, ikke mindst Kina. Således tegner Tyskland sig for ca. 40 pct. af EU's samlede eksport til Kina.

Den positive udvikling i tysk økonomi og eksport giver grobund for en styrkelse af den danske eksport til og samhandel med Tyskland.

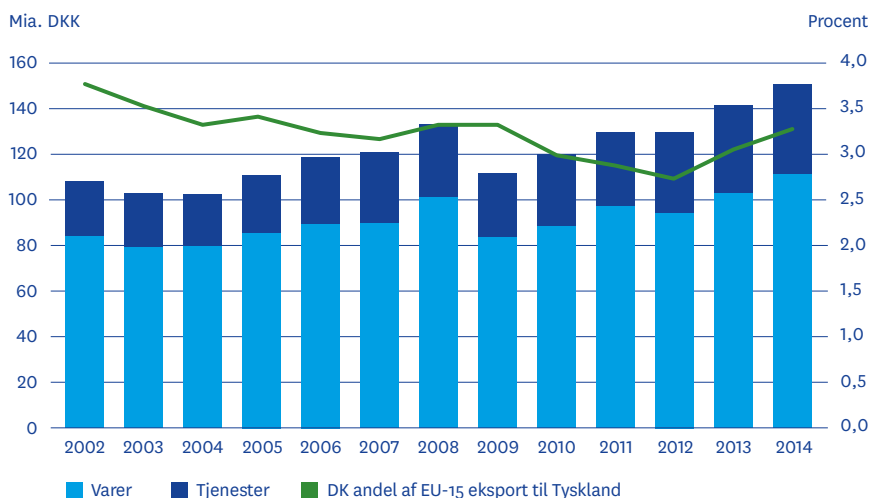
Tyskland er Danmarks vigtigste handelspartner og aftager af næsten en femtedel af den samlede danske vareeksport. Eksporten af varer og tjenesteydelser til Tyskland nåede i 2014 et rekordhøjt niveau på knap 150 mia. kr.

Niveaueet for Danmarks direkte investeringer i Tyskland lå ved udgangen af 2014 på ca. 130 mia. kr., mens Tysklands direkte investeringer i Danmark var på ca. 58 mia. kr.

Generalkonsulater i Nord og Syd.

Regeringen vil sikre en stærkere dansk officiel tilstedeværelse i både den nordlige og sydlige del af Tyskland, således at dansk erhvervsliv får endnu bedre hjælp til at gøre forretninger i Tyskland. Derfor vil regeringen opgradere det danske handelskontor i Hamborg til et generalkonsulat samt opgradere den danske repræsentation i München til et generalkonsulat.

Dansk eksport til Tyskland 2002-14 samt Danmarks andel af EU-15's samlede eksport til Tyskland.

Femern Bælt. Den faste forbindelse over Femern Bælt vil styrke det økonomiske samarbejde til gavn for både Danmark og Tyskland. Den faste Femern Bælt-forbindelse vil sammen med Kielerkanalen og Jyllandskorridoren skabe et nordeuropæisk logistisk knudepunkt. Det vil integrere Danmark og de andre nordiske lande i den europæiske infrastruktur og styrke regionen i den internationale konkurrence.

Styrket infrastruktur i Jyllandskorridoren. Den dansk-tyske transportkommission har siden 2011 haft til opgave at analysere trafikudviklingen i Jyllandskorridoren med henblik på at fremsætte en række konkrete anbefalinger til transport- og infrastrukturprojekter og sikre gensidig koordinering.

Energi. Handlen med energi mellem Danmark og Tyskland hæmmes af utilstrækkelig energiinfrastruktur, herunder i grænseregionen. Udbygning vil stimulere omstillingen til mere vedvarende energi. Det gælder ikke mindst begge landes etablering af vindmølleparker i Nordsøen og Østersøen, herunder Kriegers Flak. Der kan også med fordel etableres et endnu tættere samarbejde om den bredere energistruktur i Nordsøen.

Turisme. Tyskland er det største eksportmarked for dansk turisme og står for knap 60 pct. af alle udenlandske overnatninger i Danmark. Tyskerne rejser især til Danmark for at holde ferie ved kysterne. Danmark har dog tabt markedsandele og har mistet næsten hver tredje tyske overnatning ved kysterne siden 1995, bl.a. som følge af skarp konkurrence fra nye tyske turistdestinationer. Kendskabet til Danmark som ferieland er begrænset uden for Nordtyskland. Der er derfor et stort potentiale i at styrke markedsføringen af Danmark som turistdestination i Tyskland.

Regeringen vil:

- Opgradere det danske handelskontor i Hamborg til et generalkonsulat.
- Styrke den danske repræsentation i München gennem en opgradering af det nuværende konsulat og innovationscenter til et samlet stærkt generalkonsulat.
- Arbejde vedholdende for realisering af Femern Bælt-projektet.
- Måltrettet arbejde for et udbygget indre marked for energi – herunder også mellem Danmark og Tyskland.
- Styrke den internationale markedsføring af dansk kyst- og naturturisme i Tyskland. Der afsættes i 2016 og 2017 ekstra 10 mio. kr. årligt til den internationale markedsføring af danske kyst- og naturområder, særligt i Tyskland. Derudover vil regeringen udarbejde en turismestrategi med fokus på at øge tiltrækningen af turister til Danmark fra vores vigtigste markeder, herunder Tyskland.

3

Sydtyskland – lettere adgang for danske virksomheder

Sydtyskland er et købestærkt marked i vækst. Væksten i den samlede tyske økonomi nåede 1,6 pct. i 2014, mens de tilsvarende tal for de to sydlige delstater Bayern og Baden-Württemberg var på henholdsvis 1,8 pct. og 2,4 pct. Alt tyder på, at denne udvikling fortsætter med høj vækst, lav arbejdsløshed, øget tilflytning samt et styrket erhvervsliv med såvel tyske som udenlandske virksomheder. Dette til trods sker dansk samhandel med Tyskland i vid udstrækning med udgangspunkt i det nordlige Tyskland og med Hamborg som et stærkt økonomisk omdrejningspunkt. Det er også her, hovedparten af danske datterselskaber er registreret. Der er mere end 2600 overvejende danskejede selskaber registreret i Tyskland, hvoraf godt 1400 har base i Slesvig-Holsten og Hamborg.

Sydtyskland har et på europæisk plan enestående innovations- og iværksætttermiljø med adgang til viden, kapital, entreprenørskab, et erhvervsliv bestående af både mindre og mellemstore innovative virksomheder og store globale spillere samt endelig et politisk fokus på at understøtte udviklingen. Adgang til dette miljø og samarbejde mellem tyske og danske virksomheder og forskere er et vigtigt grundlag for ny viden, øget vækst og flere investeringer i Danmark.

Det sydlige Tyskland er base for nogle af landets største virksomheder som Allianz, Audi, BMW, Bosch, Daimler, SAP og Siemens, men også hjemsted for mange mellemstore virksomheder,

som er af stor betydning for tysk økonomi. Der er i vid udstrækning tale om virksomheder med høj innovationskraft, som er globalt førende på deres felt. Det er samtidig virksomheder, som er af særlig interesse for især danske underleverandører, herunder som indirekte adgang til vækstmarkederne. Samtidig skaber koncentrationen af disse virksomheder særlige muligheder for tiltrækning af tyske investeringer til Danmark.

Det kan være vanskeligt for danske virksomheder at få den rigtige adgang til såvel de mellemstore som de store tyske industrikoncerner. Det skyldes koncernernes kompleksitet, men også at Tyskland generelt har en virksomheds- og organisationskultur, der adskiller sig fra den danske. Samtidig er der i Tyskland regionale forskelle med hensyn til krav og standarder.

Derfor er det afgørende for dansk erhvervsliv, at Udenrigsministeriet og det øvrige officielle Danmark understøtter danske virksomheder med adgang til tyske partnere og netværk. Det forudsætter en stærk dansk repræsentation med lokal tilstedeværelse og indgående kendskab til tysk forretningskultur.

Regeringen vil:

- Sætte særlig fokus på at lette adgangen for danske virksomheder til tyske virksomhedsnetværk og industrikoncerner med base i Sydtykland.
- Sikre danske virksomheder et nemt første fodfæste i Sydtykland gennem en inkubatorfacilitet på det nye generalkonsulat i München.
- Udsende en ekstra medarbejder til det danske innovationscenter i München, så relationerne mellem Danmark og Tyskland inden for kommerciel innovation og forskning og udvikling styrkes yderligere.

4

Små danske virksomheder – brug for en hjælpende hånd

For mindre danske virksomheder er Tyskland ofte både det første eksportmarked og adgangsporten til verdensmarkedet. Kun 6 pct. af de danske virksomheder eksporterer. Det er afgørende for dansk vækst og beskæftigelse, at flere kommer i gang med eksport. Da Tyskland for mange er det naturlige sted at påbegynde internationalisering, er det her, der skal sættes ind.

Første eksportmarked. Tyskland er et attraktivt marked for mindre danske virksomheder med begrænset international erfaring. Det skyldes den geografiske nærhed, kendte forbrugsmønstre og få handelshindringer. Særligt er mange små og mellemstore danske virksomheder underleverandører til den tyske maskinindustri, fødevareresektor m.v. I 2014 var den danske eksport til Tyskland inden for maskinindustrien på 30,8 mia. kr., svarende til 28 pct. af den samlede danske vareeksport til Tyskland.

Særligt mindre danske virksomheder møder dog udfordringer på det tyske marked. Det skyldes regionale forskelle i forhold til standarder og certificeringer, krav om gode tysk kundskaber og

kulturforståelse samt vanskelig adgang til beslutningstagere hos tyske myndigheder og store industrivirksomheder. Derfor er det afgørende, at den danske stat giver prioritet til at hjælpe mindre danske virksomheder gennem deres opstartsfasen i Tyskland.

Adgangsportal til verden. Et vigtigt redskab for danske virksomheders adgang til det tyske marked, men også øvrige europæiske og globale markeder, er deltagelse på fagmesser og konferencer. Tyskland er et globalt førende messeland. En betydelig andel af verdens vigtigste messer afholdes i Tyskland. For at virksomhederne får optimalt udbytte af messedeltagelsen kræves grundig forberedelse og opfølgning. Her kan Eksportrådet i samarbejde med erhvervslivets organisationer, væksthuse m.fl. bistå med en særlig indsats, der giver virksomhederne det bedste mulige udgangspunkt for succesrig messedeltagelse.

Regeringen vil:

- Styrke samarbejdet om Tyskland mellem Eksportrådet, Væksthusene, erhvervsorganisationer og andre samarbejdspartnere. Små og mellemstore danske virksomheder skal sikres en samlet og styrket assistance i forhold til det tyske marked via gennemførelse af fælles oplysningstiltag og tilbud om indledende rådgivning om det tyske marked fra Eksportrådet i Danmark.
- Støtte danske virksomheders erhvervsfremstød i Tyskland med 10 mio. kr. årligt i 2016 og 2017 og tilbyde rådgivning før og efter messer og eksportfremstød i Tyskland.
- Etablere "SMV-hjælp Tyskland" med et årligt budget på 2,5 mio. kr. i 2016 og 2017. Eksportrådet vil gennem programmet hjælpe små og mellemstore danske virksomheder på det tyske marked.

5

Nye markeder – grøn omstilling, byggeri og digitalisering

Den tyske regering investerer i disse år kraftigt inden for grøn energi, byggeri og digitalisering. Det er satsningsområder, hvor Danmark har stærke kompetencer og en betydelig international profil. Det er samtidig sektorer, som er omfattet af betydelig offentlig regulering i Tyskland. En effektiv eksportfremmeindsats vil derfor i særlig grad kræve bistand fra danske myndigheder.

Grøn omstilling. Tyskland har en målsætning om at reducere CO₂-udledningen med mindst 80 pct. i 2050. Omlægningen af tysk energipolitik (Energiewende) skal ses i lyset af Tysklands beslutning om at afvikle atomkraft senest i 2022. Det tyske økonomi- og energiministerium har vurderet, at energiomstillingen frem mod 2050 vil kræve investeringer i størrelsesordenen 550 mia. euro. Dette indebærer ekstrainvesteringer på omkring 15 mia. euro årligt svarende til 0,5 pct. af det tyske BNP. Omstillingen indebærer store muligheder for dansk erhvervsliv. Det kan allerede aflæses i Danmarks eksport af energiteknologi til Tyskland, der er tredoblet i perioden 2012-2014, især båret af vindmølleindustrien. I 2014 aftog Tyskland 30,4 pct. af den samlede danske energiteknologiekseport, svarende til 22,6 mia. kr. Endvidere vurderes der at være muligheder for dansk eksport af energiproducerende rensningsanlæg, hvor Danmark har nogle stærke kompetencer.

Byggeri. Grønt byggeri står centralt i Energiewende. Udvikling af energieffektive løsninger er afgørende for, om Tyskland opnår sine ambitiøse grønne mål. På den baggrund byder den tyske byggebranche på interessante muligheder ikke blot inden for nybyggeri, men også i forhold til sanering og modernisering af den eksisterende boligmasse, hvor det vurderes, at der er behov for energivenlig renovering af op mod 90 pct. af den tyske boligmasse. Fjernvarme indgår som et vigtigt bidrag til at øge energieffektiviteten. Løsninger til fjernvarme er en særlig dansk styrkeposition.

Digitalisering. Tysklands strategi "Digitale Agenda 2014-2017" indebærer fuld udrulning af bredbånd og udbygning af offentlige digitale serviceudbud. Sammenlignet med Danmark er digital borger-stat kontakt og digitale forvaltningsgange endnu ikke særligt udbredte i Tyskland. Derfor kan danske løsninger med fordel bringes i spil, bl.a. platforme som NemID, borger.dk, sundhed.dk. Ligeledes kan danske erfaringer bruges inden for sundheds-IT og intelligent energiforsyning (Smart Grid).

Industriproduktionen digitaliseres under det strategiske initiativ "Industrie 4.0" med stor fokus politisk og fra industriens side. Bilindustrien er sammen med IKT-industrien en vigtig drivkraft i udviklingen, men alle store spillere inden for produktionsindustrien er involveret.

Danmark kan blive bedre til at udnytte de kommercielle muligheder, der eksisterer inden for politisk prioriterede områder i Tyskland. Det kræver styrkede myndighedsrelationer, både på føderalt niveau, men i mange tilfælde også på delstats- og byniveau.

Der er allerede inden for bl.a. energi og sundhed tæt samarbejde mellem danske og tyske myndigheder, som der kan bygges videre på. Fremadrettet bør danske virksomheders løsninger bringes endnu mere i spil, herunder som en samlet vifte af løsninger til større anlægsprojekter.

Regeringen vil:

- Opprioritere indsatsen for at etablere relationer på myndighedsniveau inden for udvalgte politiske satsningsområder i Tyskland, der baner vej for dansk erhvervsliv.
- Understøtte etablering af strategiske alliancer med samlede danske løsninger til større tyske projekter. Tyske myndigheder, organisationer og større virksomheder i Tyskland vil blive bearbejdet målrettet for at skabe adgang til konkrete forretningsmuligheder. Indsatsen ydes i samarbejde mellem danske private og offentlige aktører, herunder offentlig-private markedsføringskonsortier, som for eksempel State of Green og Healthcare Denmark.
- Styrke ambassaden i Berlin med en økonomisk diplomati-rådgiver for at intensivere samarbejdet med de tyske myndigheder om digitalisering. Som led heri gennemføres aktiviteter, der sikrer inddragelse af danske virksomheder.

6

Vækst og erhvervsudvikling i grænseregionen

Danmark og delstatsregeringen Slesvig-Holsten har i 2015 lanceret en handlingsplan med det formål at øge væksten og erhvervsudviklingen både på tværs af den landfaste grænse og Femern Bælt. Handlingsplanen opregner områder, hvor der vil blive søgt fælles løsninger på de udfordringer, som borgere og virksomheder i grænseregionen står over for, herunder på beskæftigelses-, skatte-, uddannelses- og transportområdet.

Region Sønderjylland-Slesvig.

Det skal bl.a. gøres nemmere at tage arbejde og rekruttere på begge sider af den dansk-tyske grænse. I den forbindelse har Region Sønderjylland-Slesvig indledt et samarbejde med relevante myndigheder og organisationer i Femern Bælt-regionen om udbredelse af en fælles pendlerinformationstjeneste. Fremadrettet vil der være fokus på at identificere eventuelle særlige informationsbehov i Femern Bælt-regionen, og der vil blive udarbejdet et modelforslag til en fælles informationstjeneste på tværs af den dansk-tyske grænseregion.

Femern Bælt. For at styrke det grænsenære samarbejde som følge af den kommende faste Femern Bælt-forbindelse, har Region Sjælland aftalt en handlingsplan med delstatsregeringen i Slesvig-Holsten. Handlingsplanen indeholder bl.a. mål for udvikling af vækst- og innovationspotentialer, grænsependlerrådgivning og samarbejde inden for sundheds- og bio-økonomiområdet.

På **uddannelsesområdet** er man bl.a. i gang med at se på mulighederne for indførelse af et årligt uddannelses-topmøde for uddannelsesinstitutionerne i den dansk-tyske grænseregion i et samarbejde mellem Slesvig-Holsten og Region Syddanmark. Et evt. uddannelsesstopmøde skal have til formål at afsøge potentialet for et styrket uddannelsessamarbejde, således at der på begge sider af grænsen arbejdes sammen om at gøre regionen til en attraktiv uddannelsesregion til gavn for tilførslen af kvalificeret arbejdskraft til regionen.

Udover et styrket samarbejde i grænseregionen har både Region Midt og Region Sjælland etableret tæt samarbejde med udvalgte tyske delstater. I samarbejdet indgår konkrete vækstfremmende initiativer, dialog mellem uddannelsesinstitutioner og tættere samspil mellem offentlige myndigheder. Regeringen er opmærksom på, at de dansk-tyske mindretal udgør en væsentlig ressource i relation til styrkelse af den dansk-tyske samhandel. Et meget stort flertal af begge mindretal tager deres videregående uddannelser i Danmark og er en ressource, som bør udnyttes i fuldt omfang.

Regeringen vil:

- Fremme lokal beskæftigelse og tiltrækning af højtuddannet arbejdskraft i tilknytning til etablering af Femern Bælt-forbindelsen, bl.a. gennem styrket informationsindsats rettet mod udenlandske entreprenører.
- Styrke samarbejdet med de tyske mindretalsskoler gennem et specifikt samarbejde med Deutscher Schul- und Sprachverein für Nordschleswig samt øvrige institutioner under Bund Deutscher Nordschleswiger med henblik på afdækning af behov og muligheder for at styrke forholdet til Tyskland, fx via bedre muligheder for at klæde danske medarbejdere på til udstationering i Tyskland.
- Understøtte, at de danske mindretalsskoler i Tyskland kan indgå i relevante udvekslingsprogrammer o.lign. i Danmark og Norden.

7

Uddannelse og sprog som katalysator for styrket samarbejde og handel

Tysk er det mest talte sprog i Europa og tales af omkring 100 millioner europæere – ikke kun i Tyskland, men også i Østrig, Schweiz, Luxembourg og i dele af Belgien og Italien. I tysk erhvervsliv, herunder i de små og mellemstore virksomheder, foregår størstedelen af al kommunikation på tysk. En ambition om styrket samarbejde og samhandel kræver derfor tyske sprogkunderskab og god kulturforståelse. Et sprogligt løft af de unge generationer i Danmark vil derfor kunne komme dansk samhandel med Tyskland til gode.

En styrkelse af sprogundervisningen i tysk kan sættes ind på alle niveauer af uddannelsessystemet, fra folkeskolen over de videregående uddannelser samt i forhold til praktikpladser.

For at få et bedre kendskab til tyske uddannelsesinstitutioners interesse for samarbejde med danske institutioner gennemføres analyser af potentialet for øget uddannelsessamarbejde mellem danske og tyske uddannelsesinstitutioner. Analyserne foretages af den danske innovationsattaché i München.

Regeringen vil styrke sprogkompetencer i tysk til gavn for dansk-tysk handels-samarbejde.

Regeringen vil:

- Iværksætte et program med konkrete udvekslingsforløb, hvor tyske og danske elever, såvel som lærere, følger undervisning hos hinanden med henblik på styrket læring inden for fagene samfundsfag, historie og tysk.
- Iværksætte et program for øget kvalitet i tyskundervisningen og samspil mellem folkeskolen og ungdomsuddannelserne, bl.a. gennem udbygget samarbejde mellem tysklærere og ved at fremme talentarbejdet i tysk på tværs af uddannelsesinstitutionerne. Der udvikles nye undervisningsforløb og inspirationsmaterialer til undervisere. Materialet kan f.eks. kobles til åben skole, herunder samarbejdet mellem skoler og virksomheder, danske som tyske. Målrettede kampagner skal gøre opmærksom på muligheder for tidlig tyskundervisning i folkeskolen og fremtidige udviklings- og jobmuligheder. Programmet skal endvidere rumme brobygningsaktiviteter i folkeskolens udskoling, som sikrer progression og faglig sammenhæng i tyskundervisningen på tværs af uddannelserne.
- Indtænke initiativer til styrkelse af faget tysk i udspil til gymnasiereform.
- Styrke sammenhængen i tyskfaget på langs i uddannelsessystemet (inden for de gymnasiale uddannelser, evt. i samarbejde med grundskolen og de videregående uddannelser) og en styrket argumentation for at vælge tysk i folkeskolen.
- Forbedre mulighederne for praktikophold i Tyskland. Bachelor- og kandidatstuderende, der ønsker et lønnet praktikophold i en virksomhed, kan søge universitetet om orlov fra uddannelsen i praktikperioden. Regeringen vil opfordre universitetet til at bevilge orlov til studerende, der ønsker at tage praktikophold i Tyskland. Derudover vil regeringen tage initiativ til en lovændring, så studerende kan få løn i tilknytning til et projektorienteret forløb i lande, hvor der er lovkrav om mindsteløn til studerende under sådanne virksomhedsophold. Endelig vil regeringen, som led i arbejdet med at gøre undervisningen mere praksisnær, arbejde for i højere grad at muliggøre praktikophold i universitetsuddannelser, hvor det vurderes fagligt relevant.
- Give elever på erhvervsuddannelser i det dansk-tyske grænseland og Lolland og Falster bedre mulighed for at få dækning til boligudgifter m.v. ved praktik i det tyske nærrområde. Der afsættes 7 mio. kr. til en forsøgsordning i 2016-2019, som forventes at understøtte praktik for minimum 50-65 elever årligt.
- Iværksætte en kampagne i de sociale medier, der formidler, hvordan en række spændende danske personligheder bosat i Berlin bruger tysk i hverdagen ("sprogambassadører"). Kampagnen formidles dels gennem Youtube-kanaler, dels gennem filmoptagelser, der kan bruges i undervisningen på danske skoler. "Sprog-ambassadørerne" kan endvidere besøges af danske elever under studieture til Berlin.

REGERINGENS STRATEGI FOR TYSKLAND

2015/16:6

SÅFREMT SPØRGSMÅL
KAN HENVENDELSE RETTES TIL:

UDENRIGSMINISTERIET
ASIATISK PLADS 2
1448 KØBENHAVN K
TLF. : +45 33 92 00 00

ISBN 978-87-93214-85-9 (PDF VERSION)
ISBN 978-87-93214-84-2 (TRYKT VERSION)

DESIGN: KONTRAPUNKT
LAYOUT: BGRAPHIC
FORSIDEFOTO: ISTOCK

PUBLIKATIONEN KAN HENTES PÅ WWW.UM.DK

